Evaluatie veiligheidsbeleid 2019 – 2022

In dit document wordt het huidige veiligheidsbeleid “Feiligens yn Ferbûnens, 2019-2022” geëvalueerd. In het huidige veiligheidsbeleid (2019 – 2022) waren de prioriteiten gericht op vier veiligheidsvelden:

1. Sociale veiligheid,
2. Objectieve veiligheid,
3. Jeugd en veiligheid,
4. Fysieke kwaliteit.

Na een aantal inleidende punten die een grote impact hadden op deze beleidsperiode, zal per veiligheidsveld worden toegelicht wat de doelen waren en welke acties er zijn uitgevoerd om de veiligheidsproblematieken aan te pakken/beheersbaar te houden. Daarnaast worden er cijfers van 2022 vergeleken met 2018 om te concluderen of de doelstellingen zijn behaald.

Inleiding
Tijdens de afgelopen beleidsperiode zijn wij geconfronteerd met twee acute en omvangrijke uitdagingen, waardoor de uitvoering van het geprioriteerde beleid in de knel is gekomen. Zowel de coronacrisis als de opvang van ontheemde Oekraïners heeft veel noodzakelijke energie en tijd gevergd. Om die reden wordt hier in de inleiding van de evaluatie bij stil gestaan.

Corona
Corona heeft in deze beleidsperiode grote invloed gehad op de werkzaamheden en de resultaten. Door corona zijn de werkzaamheden voor eenheid veiligheid op een andere manier ingevuld, waardoor het reguliere werk geruime tijd grotendeels is blijven liggen.

De crisisorganisatie van de Veiligheidsregio en deels ook lokaal moest worden opgestart. Nederland moest in lockdown, er werd opgeschaald naar GRIP 4. Vanuit de Rijksoverheid werden beperkingen opgelegd, die werden vastgelegd in noodverordeningen. Gemeenten moesten uitvoering geven aan de bepalingen in de noodverordeningen. Sinds maart 2020 zijn er 19 noodverordeningen vastgesteld. Per 1 december 2020 zijn deze vervangen door de Tijdelijke wet maatregelen covid-19 (Twm). Elke maatregel leidde tot vele vragen over wat wel en niet mocht binnen de dan geldende kaders. Deze vragen werden opgepakt door een beleidsmedewerker van Veiligheid en jurist Toezicht, Handhaving en Veiligheid. Ook alle coronaplannen die ingediend werden bij aanvragen om vergunningen voor evenementen (in de periode dat het was toegestaan) en openstelling van publieke plaatsen zijn getoetst. Daarnaast zijn vele brieven opgesteld of mede-opgesteld naar ondernemers en organisaties in diverse sectoren, zoals aan horeca, recreatie en sport.

Maar corona had ook effect op bijvoorbeeld het aantal woninginbraken of jeugdoverlast. Zo daalde het aantal woninginbraken gedurende de lockdowns. De meldingen jeugdoverlast wisselden soms sterk, afhankelijk van de dan geldende maatregelen.

In maart 2022 zijn de nog geldende corona maatregelen grotendeels afgeschaald.

Oekraïne
Door de oorlog in Oekraïne zijn veel mensen gevlucht richting Nederland. Op verzoek van de overheid hebben veel gemeenten in een korte termijn opvang gecreëerd. Zo ook in onze beide gemeenten. In maart 2022 is er dan ook een projectgroep gestart om de opvang van gevluchte Oekraïners te coördineren. Ook dit heeft tot gevolg gehad dat er minder tijd was voor reguliere werkzaamheden. Een medewerker van eenheid veiligheid is hiermee fulltime bezig geweest, gedurende een aantal maanden.

Evaluatie prioriteiten 2019-2022:

1. **Sociale veiligheid:**

Bij sociale veiligheid gaat het om zaken zoals woonoverlast, conflicten tussen buren, overlast of zorgen om personen met verward gedrag. Maar ook de verantwoordelijkheid die de gemeente heeft bij de terugkeer van ex-gedetineerden in de leefomgeving.

Doelen:
- Beheersbaar maken woonoverlast/burenoverlast
- Zorg en ondersteuning voor ex-gedetineerden in de samenleving
- Implementeren van de Wet verplichte Geestelijke Gezondheidszorg (WvGGZ)
- Beperken van overlast van personen met verward gedrag in hun omgeving.

Aanpak:
Bij de aanpak van woonoverlast hebben de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel sinds 2020 een beleidsregel Wet aanpak woonoverlast. Bij aanhoudende en ernstige overlast kunnen diverse interventies worden toegepast. Voorbeelden hiervan zijn een gesprek, buurtbemiddeling, of een voornemen om een gedragsaanwijzing of een last onder dwangsom op te leggen. In 2022 is er één keer een plan van aanpak geschreven omtrent de Wet Woonoverlast. Daarnaast is deze een aantal keren besproken om in te zetten, maar dit heeft uiteindelijk niet geleid tot het maken van een plan van aanpak.

Gemeenten hebben de regie bij de terugkeer van ex-gedetineerden. De nieuwe Wet Straffen en Beschermen is met ingang van 1 juli 2021 van kracht geworden. Er zijn afspraken gemaakt over de werkprocessen. De coördinatie van nazorg en doorzorg ex-gedetineerden is bij veiligheid belegd. De praktische uitvoering ligt veelal bij de gebiedsteams. Zij bieden hulp bij het voldoen aan de basisvoorwaarden voor re-integratie: onderdak, werk, zorg en het krijgen van een legitimatiebewijs, en het sociaal netwerk.

Hieronder staan de uitstroomcijfers van gedetineerden van Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel van 2019 t/m 2021. De cijfers van 2022 zijn op dit moment nog niet bekend.

Uitstroomcijfers detentie (totalen)	2019	2020	2021
Achtkarspelen	17	11	11
Tytsjerksteradiel	3	11	7

Bron: cijfers Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân

Dit zijn enkel de uitstroomcijfers. Dit betekent niet dat er bij iedere gedetineerde een hulpvraag ligt. Dit is casusafhankelijk. Ook komt het voor dat er voorafgaand aan detentie of tijdens detentie contact wordt opgenomen met de gedetineerde. Ook dit wordt niet meegenomen in de uitstroomcijfers.

In 2020 is de Wet verplichte Geestelijke Gezondheidszorg (WvGGZ) ingegaan. Hierin hebben sociaal domein en veiligheid samen opgetrokken om dit binnen de eigen organisatie te implementeren. Er zijn intern regisseurs crisismaatregel en regisseurs zorgmachtiging aangewezen. Daarnaast is een dienstverleningsovereenkomst afgesloten met de GGD, voor het uitvoeren van taken voor heel Fryslân. Onder andere het horen van betrokkene en het uitvoeren van het verkennend onderzoek wordt uitgevoerd door de GGD.

In 2021 en 2022 is lokaal geïnvesteerd op het in kaart brengen van werkzaamheden op diverse terreinen van sociaal domein en het veiligheidsdomein. Dit door werkprocessen te schrijven en

achterliggende (wettelijke) informatie te bundelen. Het gaat daarbij dus niet alleen om de zorg voor (ex-)gedetineerden, de taken met betrekking tot de WvGGZ en casuïstiek rond personen met onbegrepen gedrag. Het gaat ook om casuïstiek rondom een tijdelijk huisverbod (bij huiselijk geweld), of om betrokkenheid gebiedsteam bij woonoverlast.

Voor de aanpak van personen met onbegrepen gedrag is met name ingezet op de verbinding tussen sociaal domein (gebiedsteams) en veiligheid. Er is een overleg van gebiedsteammedewerkers, veiligheid en politie opgestart, waarbij casuïstiek wordt besproken. De lijnen tussen politie en gemeente zijn korter geworden.

Aan bovenstaand onderwerp was ook een doelstelling gekoppeld.
De doelstelling was dat het aantal meldingen bij de politie over personen met verward gedrag in 2022 is gedaald met 10% ten opzichte van 2018.

Personen met onbegrepen gedrag (meldingen)

Gemeente	2018	2019	2020	2021	2022	
Achtkarspelen	235	219	180	180	206	
Tytsjerksteradiel	146	167	138	156	209	

Bron: politiecijfers

In eerste instantie leek er sprake van een daling, maar vermoed wordt dat corona hier een rol in heeft gespeeld. Daarnaast zijn er ook andere meldpunten waar melding kan worden gedaan.
De (landelijke) trend lijkt dat incidenten niet afnemen. Door lokaal de lijnen echter kort te houden, kan er sneller worden geschakeld en komt de zorg sneller op gang.

2. Objectieve veiligheid:

Onder de noemer objectieve veiligheid is vooral gekeken naar zogenaamde High Impact Crimes, zoals (huiselijk) geweld en woninginbraken. Ook drugs- en drankoverlast kan in deze categorie vallen, veelal als er een combinatie wordt gelegd met geweld of overlast in de woonomgeving.

Doelen:
- blijvende en bredere aandacht voor de diverse geweldsdelicten
- extra aandacht voor woninginbraken.

Aanpak:
Bij huiselijk geweldzaken worden gebiedsteams ingeschakeld om de betrokkenen hulp te bieden. Vaak zijn er achterliggende problemen, zoals verslaving of zorgen om geld.

Bij het aantreffen van bepaalde hoeveelheden drugs in een woning of ander gebouw wordt bekeken of de bevoegdheid van de burgemeester om een woning of ander gebouw voor een bepaalde periode te sluiten ingezet kan worden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het vastgestelde beleid Opiumwet 13b. Door recente juridische uitspraken wordt bekeken hoe het beleid hiervoor aangepast moet worden. Zo heeft de Raad van State bepaald dat de burgemeester bij woningsluitingen meer moet letten op de persoonlijke omstandigheden. Overigens was die aanpak in Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel al praktijk. In elke zaak worden de omstandigheden afgewogen na een zienswijze-gesprek en wordt de keuze gemaakt of er in plaats van sluiting een last onder dwangsom opgelegd wordt.

Opiumwet 13b	Waarschuwing		Last onder dwangsom		Sluiting	
	2020	**2022**	**2020**	**2022**	**2020**	**2022**
Achtkarspelen	1	1		3	5	1
Tytsjerksteradiel				1	5	

Bron: cijfers THV gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel

Daarnaast worden ook de gebiedsteams meer betrokken bij het aantreffen van drugs in een woning. In geval van een gezin wordt waar mogelijk ondersteuning geboden aan betrokkenen.

Aan de aanpak woninginbraken was een doelstelling gekoppeld. Deze doelstelling is behaald, maar dit lijkt een effect van corona. Door de coronamaatregelen, de lockdown en het thuiswerkadvies, waren bewoners meer thuis.

Ook diverse preventieve acties zijn door corona tijdelijk blijven liggen. Het is gebruikelijk dat in straten rondom een woning waar is ingebroken besmettingsbrieven worden gestuurd. Door de drukte rondom de coronamaatregelen is dit een tijd niet gedaan. In 2022 is dit weer opgepakt. Er werd een nieuw systeem rond het versturen van besmettingsbrieven opgezet. Ook zijn er in 2021 en 2022 een aantal preventieve acties gedaan, zoals voorlichtingsbijeenkomsten en voetjesacties. In verband met een inbraakgolf in de Trynwâlden zijn in Gytsjerk en Hurdegaryp in maart en april 2022 preventieavonden georganiseerd door gemeente en politie waarbij een ex-inbreker nuttige tips deelde om inbrekers buiten de deur te houden.

Het doel was om het aantal meldingen bij de politie van woninginbraken in 2022 met 10% te verlagen ten opzichte van 2018.

Woninginbraken

Gemeente	2018	2022	
Achtkarspelen	33	23	
Tytsjerksteradiel	62	45	

Bron: politiecijfers

3. Jeugd en veiligheid:

Dit veiligheidsveld omvat diverse thema's, waaronder jeugdoverlast en -criminaliteit, problematische individuele jongeren, veilig in en om de school, alcohol en drugsgebruik door jongeren.

Doelen:
- aanpakken van criminele of overlastgevende jeugd en jongeren eventueel in samenwerking met aangrenzende gemeenten
- bijdrage leveren aan nieuw ketenbeleid
- ondersteunen van initiatieven voor het tegengaan van overmatig alcohol- en drugsgebruik

Aanpak:
Er wordt maandelijks een gezamenlijk netwerkoverleg gehouden waarbij men het heeft over problematische jeugdgroepen. Als het nodig is wordt er ook ingegaan op specifieke personen. Het gaat hierbij om GNOT/GNOA. Deze afkortingen staan voor Gezamenlijk Netwerkoverleg Tytsjerksteradiel en Gezamenlijk Netwerkoverleg Achtkarspelen.

Sinds het voorjaar van 2019 is er een groep jongeren negatief in beeld geweest bij gemeente en politie. De groep bestond uit 40 tot 60 jongeren uit de wijde omgeving (onder andere uit Dantumadiel, Noardeast-Fryslân, Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel).

Deze jeugdgroep is op 13 juni 2019 door de Driehoek van Noordoost Fryslân geprioriteerd als zijnde een jeugdgroep waarop moest worden geïnvesteerd. Dit is dan ook samen met het Veiligheidshuis Fryslân opgepakt en een aantal jongeren zijn individueel besproken. Hier is via maatwerk extra hulpverlening op ingezet.
In de vergaderingen van de Driehoek van november 2020 en januari 2021 heeft de Driehoek teruggeblikt op de analyse van de jeugdgroep, de aanpak en de gepleegde inzet. Uit de evaluatie van de groepsaanpak is gebleken dat een repressieve aanpak van jeugd/-jongerenoverlast niet voldoende effect heeft. Met een raadsbrief is de raad in april 2021 geïnformeerd over het belang van een multidisciplinaire samenwerking met jongerenwerk en hulpverlening (waaronder gebiedsteams) met toezichthouders en politie voor deze groep jongeren.

De doelstelling was dat het aantal meldingen bij de politie van jeugdoverlast in 2022 gelijk of lager zou zijn dan in 2018.

Jeugdoverlast

Gemeente	2018	2019	2020	2021	2022	
Achtkarspelen	115	175	287	249	144	
Tytsjerksteradiel	144	176	236	240	183	

Bron: politiecijfers

Corona heeft met name in 2020 en 2021 geleid tot meer meldingen van jeugdoverlast. Tijdens de lockdown waren grotere groepen op straat niet toegestaan, zodat hierover veel meldingen kwamen. Bij versoepelingen vonden veel ontmoetingen van jeugdigen juist plaats in de publieke ruimte (bv omdat binnenruimtes nog waren gesloten). In verband met de sluiting van de scholen was er ook meer jeugd thuis. Doordat veel bewoners nog steeds veelal thuis werkten, werd ook vaak meer hinder ervaren van jeugdigen.

De jeugdoverlast is in beide gemeenten wel afgenomen, maar de doelstelling is nog niet behaald. Wel zijn in de gemeenten inmiddels jeugd-boa's aangesteld, waardoor mogelijk de dalende lijn zal doorzetten.

In verband met een vacature bij het sociaal domein op de functie procesleider middelengebruik, is er nog geen nieuw ketenbeleid opgesteld. Dit heeft ook zijn effect op het ontplooien van initiatieven voor het tegengaan van alcohol- en middelengebruik.

4. Fysieke kwaliteit:

De fysieke kwaliteit van de woon- en leefomgeving heeft invloed op de veiligheidsbeleving. Hieronder vallen onder andere verloedering, vernielingen, graffiti.

Doelen:
- Stimuleren dorpsinitiatieven
- Dadergerichte aanpak (de vernieler betaalt de rekening).

Aanpak:
Het uitgangspunt is en blijft: we verhalen de schade op de dader.
Als er bij een vernieling een daderindicatie is dan wordt ingezet op het verhalen van de kosten op de vernieler. Zo zijn tijdens de jaarwisseling 2020-2021 in Twijzel onder andere bomen omgezaagd en op een vuurbult gegooid. De politie heeft hiervoor meerdere personen aangehouden. De rechter heeft de schadeclaim van € 20.000 onverkort toegewezen en de gemeente Achtkarspelen zal deze innen.

De doelstelling was dat het aantal meldingen bij de politie van vernielingen in 2022 met 5% zou dalen ten opzichte van 2018.

Vernielingen

Gemeente	2018	2022	
Achtkarspelen	122	54	
Tytsjerksteradiel	85	58	

Bron: politiecijfers

Regionale prioriteiten
Ook op de regionale prioriteiten is geïnvesteerd:

Effectieve verbinding veiligheid en zorg:
Zoals al eerder benoemd is samenwerking tussen het sociaal domein en veiligheid op diverse terreinen van groot belang. In 2021 en 2022 is lokaal geïnvesteerd op het in kaart brengen van deze terreinen door werkprocessen te schrijven en achterliggende (wettelijke) informatie te bundelen.

Cyberveiligheid:
Via de bedrijvencontactfunctionarissen zijn ondernemers(verenigingen) geattendeerd op een Webinar Digitale Weerbaarheid (okt 2020).

In september 2020 was er een (communicatie)campagne Senioren en Veiligheid.

Mede op initiatief van een voorzitter van dorpsbelang van Tytsjerk is er aandacht gevraagd voor een cyberproject. Gezamenlijk met partners, zoals de digitale wijkagent en jongerenwerk, is 'Hackshield' opgezet in 2022. Hackshield is een cybersecurity game voor kinderen tussen de 8 en 12 jaar. Op een speelse manier leren kinderen zich wapenen tegen digitale ervaringen. Kinderen worden dan Junior Cyber Agent en worden gestimuleerd het geleerde ook over te brengen op hun (groot)ouders. Het project loopt op scholen in beide gemeenten. De burgemeesters hebben samen met een jongeren-theatergroep en politie een filmpje gemaakt met als doel om de bewustwording van cybersafety te vergroten.

In regionaal verband (3-Noord) is een werkgroep "cyber" opgericht met een vertegenwoordiging van gemeenten, politie, OM en RIEC in Friesland, Drenthe en Groningen. Er zijn strategische speerpunten afgesproken: 1) eigen huis op orde; 2) cybercrisis en gevolgbestrijding; 3) cyberveiligheid en weerbaarheid.

Ondermijning:
Er is een communicatiecampagne geweest tegen drugslabs, begin 2020. Melden van vermoedens konden worden doorgegeven via Meld Misdaad Anoniem.

Op het gebied van ondermijning zijn twee projecten uitgevoerd, gefinancierd door het Ministerie van BZK:

- Binnenspiegel: investeren in weerbare organisatie (vergroten weerbare overheid)
- Buitenspiegel: ongewenste inmenging in dorpen en wijken; samenwerking overheid en bedrijfsleven (wegnemen gelegenheidsstructuren, maatschappelijk draagvlak en bewustwording)

De gemeenteraden hebben in het kader van bewustwording op 25 januari 2021 in samenwerking met het RIEC een bijeenkomst gehad.
Als uitvoering van het integrale ondermijningsbeeld is een lokale, interne en periodieke ondermijningstafel opgestart.

Vanuit het IVZ Fryslân (ambtenaren veiligheid) is het initiatief om te komen tot een gezamenlijke Friese Norm verder vormgegeven. De intentieovereenkomst is in 2022 door alle Friese burgemeesters, Provinsje Fryslân en Wetterskip Fryslân ondertekend. Er is inmiddels een start gemaakt met de implementatie van de Friese Norm. Er is een projectleider aangesteld die zorg gaat dragen voor provinciaal beleid en implementatie op het terrein van ondermijning. Daarnaast is één van onze burgemeesters voorzitter geworden van de begeleidingscommissie Friese norm.

Conclusie resultaten veiligheidsbeleid (2019- 2022):
Geconcludeerd kan worden dat de invloed van corona op deze beleidsperiode groot was, zowel bij de uitvoering van de werkzaamheden als bij de resultaten die wel of juist niet zijn behaald.

Zo is het aantal woninginbraken weliswaar afgenomen, doordat meer mensen thuis bleven, maar zijn er ook andere effecten merkbaar, zoals een toename van digitale criminaliteit. Hierdoor vindt er een verschuiving plaats, die er ook toe leidt de komende periode meer aandacht aan dit onderwerp te besteden.

Het thema verkeersveiligheid werd in de afgelopen beleidsperiode wel benoemd, maar doordat het niet expliciet als prioriteit was benoemd, heeft dit minder aandacht gekregen. Ook was er door corona onvoldoende tijd om hier aandacht aan te besteden. Naar aanleiding van het vooronderzoek van het nieuwe beleid is gebleken dat hiervoor wel behoefte is. Daarom is besloten dit als aparte prioriteit op te nemen in het nieuwe beleid, zodat we meer regie kunnen nemen in de aanpak. Hierbij wordt samengewerkt met de medewerkers van verkeer en politie.

Er valt vast te stellen dat er op het thema veiligheid altijd zaken aan de orde zijn. Wij zullen in het nieuw te vormen veiligheidsbeleid een aantal zaken anders prioriteren, dit naar aanleiding van contact met de samenleving, een enquête, contact met raadsleden en het contact met onze voornaamste veiligheidspartners zoals politie en openbaar ministerie.